

תואר שני באמנויות M.F.A – תש"פ

אודות ההתכנית

הפוטנציאל ליצור ולחדש בתחום האמנות העכשווית טמון בהבנת העומק האינטלקטואלי שבמעשה האמנות וניצול מרבי של יתרונותיו הספציפיים של המקום וסביבת העבודה שבה האמן פועל. התוכנית לתואר שני באמנויות בבצלאל היא תוכנית ייחודית מסוגה בישראל המכשירה אמנים המסוגלים להשתלב בעולם האמנות המקומי והבין-לאומי ולהחזיק סטודיו פעיל ופורה. בהסתמך על אבני היסוד שהסטודנטים רכשו במהלך לימודי התואר הראשון ולאחריהם, התוכנית פועלת כ"חממה" רעיונית התומכת בבניית גוף עבודות מגובש, מקורי, חקרני וניסיוני המוצג במסגרת תערוכת הגמר. לצד הקונטקסט המקומי, התוכנית מדגישה את הקונטקסט התרבותי הגלובלי, והיא כוללת טווח פעילות בין-לאומי בשיתוף מרצים, אמנים ותוכניות מקבילות ברחבי העולם.

מערך הלימודים משלב דיסציפלינות מגוונות כדי לאפשר לסטודנטים להיחשף למנעד רחב ככל האפשר של כיווני פעולה הכוללים: התנסות בביקורת, העמדת תערוכות, עבודת סטודיו, יצירת קשרים מקצועיים עם גורמים בשדה האמנות, מחקר שטח, מחקר היסטורי ותיאורטי, הקמת פלטפורמות לשיתוף ידע ועוד. התוכנית מעניקה לסטודנטים חירות אקדמית מלאה, מנעד רחב של כיווני מחשבה ויצירה, העמקה של תפיסה ביקורתית, יכולת ניתוח השוואתי ורכישת כלים פרקטיים להשתלבות בשדה המקצועי כאמנים פעילים. תכליתם של כלים אלו היא ליצור אפשרויות עשייה, ללמוד שיטות עבודות ולבנות לקסיקון של מושגים וטכניקות תצוגה.

בלב התוכנית עומדת התפיסה כי אין תחליף למפגש המשמעותי שבין אמן בכיר לאמן צעיר. על כן לצד סדנאות וסמינרים בפורומים כיתתיים, מערך הקורסים כולל הנחיות אישיות בסטודיו של כל סטודנט המסייעות לתלמידים לחקור ולחדד את החזון האמנותי שלהם. במהלך הלימודים הסטודנטים בונים קהילה של אנשים יוצרים ממגוון תחומי האמנות, אשר לעיתים קרובות מתרחבת לשותפות מקצועית לאחר סיום התואר.

פרופ' דור גז, ראש התכנית לתואר שני באמנויות

ראש התכנית לתואר שני באמנויות: פרופ' דור גז

מנהלת אדמיניסטרטיבית: תמר ארז

טלפון סלמה: 03-6824082 פקס: 03-5187979 דוא"ל: mfa@bezalel.ac.il

סגל ההוראה

פרופ' דור גז, ראש התוכנית dorguez@hotmail.com

רועי בوشي, royboshi@gmail.com

ד"ר טל בן צבי tal.bz@bezalel.ac.il

ד"ר רועי ברנד brandroy@gmail.com

יעל ברתנא, ybartana@me.com

מיכל הלפמן helfmanmichal@gmail.com

ד"ר אוהד זהבי ohadzehavi@hotmail.com

מנאר זועבי, manarmkzuabi@gmail.com

שרון יערי s_yaari@netvision.net.il

מירל לדרמן יוקלס mlukeles@gmail.com

נבט יצחק nevety@gmail.com

הדס מאור hadas@hadasmaor.com

דניאל מאיר daniel.meir@gmail.com

משה ניניו niniom@netvision.net.il

ד"ר נעמי מאיר-דן meiri@post.tau.ac.il

פאדי עסאלה fady.asleh@gmail.com

רותם רוף rotemr@gmail.com

פרופ' דודו מזח mezach@bezalel.ac.il

נרית נלסון nirith@gmail.com

פרופ' יהודית סספורטס yehuditsas@013.net

דוד עדיקא adika.david@gmail.com

יוסף קריספל, jossef.krispel@gmail.com

גלעד רטמן gilad.ratman@gmail.com

גיל מרקו שני gilmarcoshani@gmail.com

אסתר שניידר, estersh@gmail.com

מרכיבי התכנית

כל משתתף בתכנית נתפס כציר ייחודי סביבו נעים המרכיבים המנחים של התכנית: עבודת סטודיו עצמאית, הנחיה אישית, ביקורת סטודיו קבוצתית, סדנאות, סמינרים, תערוכות, לימודים עיוניים, מפגש עם אמנים ומרצים אורחים, תערוכת גמר ועבודה כתובה. התכנית בנויה סביב שלד בסיסי קבוע של מסגרות אקדמיות וסגל הוראה, אך שואפת לגמישות מרבית בהתאם לדינמיקה של הקבוצה כולה ולצרכיו האישיים של כל משתתף.

תקופת הלימודים

משך הלימודים בתכנית: שתי שנות לימוד.
הלימודים מתקיימים בימי ראשון וחמישי. בימי ראשון בבצלאל בהר הצופים ירושלים ובימי חמישי בהרצל 119 ובאבולעפיה 6 תל אביב.
בנוסף יתקיימו אירועים מיוחדים כגון: ביקורים ומפגשים בתערוכות, השתתפות בימי עיון, סדנאות והרצאות; לא בהכרח בימים ראשון או חמישי.

היקף הלימודים

הדרישות הלימודיות כוללות 60 נ"ז, השתתפות במפגשי מרצים אורחים ופרויקט גמר.

לימודים מעשיים*

*תוכנית הקורסים המעשיים היא חובה וזהה עבור כלל הסטודנטים בתכנית בהתאמה לשנת הלימוד.

עבודת סטודיו עצמאית

העבודה בסטודיו היא מסגרת ההתייחסות הבסיסית של התכנית, ציר מרכזי של מטלות התואר, וחלק בלתי נפרד מהן. התלמידים לתואר שני נתפסים כבעלי מוטיבציה ויכולת לפתח מהלך עצמאי של מחקר יצירתי אישי בסטודיו, כאשר היצירה האמנותית היא המרכז לדיון ביקורתי, לפעילות בתכנית ולדיאלוג של הסטודנט עם עמיתיו ועם צוות התכנית. בצלאל מעמידה לרשות כל סטודנט סטודיו; הפעילות האישית בסטודיו משתלבת בפעילות מכלול המסגרות הלימודיות של התכנית ומאפשרת לסטודנט ליצור ולפתח דיאלוג.

הנחיה אישית

2 נ"ז, שנת

רשימת המנחים:

פרופ' דור גז; יעל ברטנא; מיכל הלפמן; מנאר זועבי; מרל לדרמן יוקלס; שרון יערי; נבט יצחק;
הדס מאור; דניאל מאיר; פרופ' דודו מזח; גיל מרקו שני; משה ניניו; פרופ' יהודית ספורטס;

דוד עדיקא; יוסי קריספל; גלעד רטמן; אסתר שניידר

המפגש בין אמן בוגר ומנוסה לבין סטודנט לאמנות הינו פורמט פדגוגי היסטורי על פיו אמן מלמד אמן. ההנחיה האישית מאפשרת תנאים לדו-שיח בין סטודנט-מרצה והתייחסות לעבודותיו של הסטודנט היחיד. למפגש כזה תפקיד חשוב בתהליך גיבוש זהותו האמנותית של הסטודנט. במפגשי ההנחיה יושם דגש על חיזוק המרכיבים המקוריים ופיתוח ההיבט האישי ביצירתו, תתקיים "קריאה" של עבודת הסטודנט במטרה לזהות מהלכים בעבודתו ולמקמה בקונטקסט תרבותי-חברתי רחב ולאפשר למרצה הגשת סיוע והנחייה מתאימים. כל סטודנט יפגש עם מנחים אישיים ומנחים אורחים לסירוגין לאורך השנה.

בשנה ב' נבחר לכל סטודנט מנחה אישי שמלווה אותו לפרויקט הגמר.

קובייה לבנה

פרופ' דור גז, הדס מאור

קורס חובה שנה א'

4 נ"ז, שנתי

הקורס מתפרש על פני שנת הלימודים ומתכנס מידי שבוע לדון במיפוי של מגמות בולטות בשדה האמנות, בחינה של דרכי תצוגה שונות ורכישה של כלים מעשיים להשתלבות בשדה כאמנים פעילים. תכליתם של כלים אלו היא יצירת מנעד רחב של אפשרויות פעולה, למידת שיטות עבודות ובחינה מעמיקה של עצם מושג התצוגה. במהלך הקורס נתייחס למושגי מפתח, דוגמת: הקובייה הלבנה, הצבה תלוית-חלל, הצבה תלוית-זמן, סאונד, פרפורמנס ועוד, וכן נעמיק בשאלת חיוניות אובייקט התצוגה. הקורס מהווה מסגרת שמטרתה לחדד את הבנת אופני הפעולה של הסטודנטים ואת השימוש המעשי בכלים השונים שנרכשו במסגרתו.

במסגרת הקורס יתקיימו מסגרות שונות של פרזנטציות, דיונים, קריאת טקסטים, ביקורי אורחים, תצוגות אישיות ו/או קבוצתיות ופעולות בחללי העבודה השונים. במהלך סמסטר ב' הסטודנטים יתחלקו לשלוש קבוצות ויצגו שלושה פרויקטים מקוריים בחלל הגלריה של התכנית לתואר שני באמנויות. בסוף שנת הלימודים כל סטודנט יכתוב עבודה מסכמת המשלבת בין פן מעשי לפן עיוני.

"אינסטליישן" - איך חושבים מיצב

גיל מרקו שני

קורס חובה שנה ב'

4 נ"ז, שנתי

איך חושבים מיצב, אינסטליישן (Installation), סייט ספסיפיק (site specific), התערבות אדריכלית ופעולות הצבה של אמנות בחלל. במשך השנה נברר גישות שונות המשתקפות בשדה האמנות העכשווית תוך סקירה של אמנים פעילים והיסטוריה של המייצב והתפתחותו. נדון בסוגיות המעסיקות אמנים ואת שדה האמנות ביחס למדיום המייצב. נתנסה בתרגילים אישיים, עבודה קולקטיבית ביחס לפעולת ההצבה ומפגש עם אמנים. נבדוק אפשרויות שונות בהתמודדות עם חלל ויצירת חלל דרך בניית מודל, הדמיות מחשב ובנייה.

במסגרת מפגשי הקורס, ניפגש ונעבוד יחד כקבוצה, דרך דינמיקה ותרגילים שיעזרו לנו לצאת אל שאלות אקטואליות על אמנות עכשווית, ניצר דיונים פתוחים וערים תוך התעדכנות בזירות של אמנות עכשווית דרך האינטרנט, עיתונות, מגזינים, הכוללים קריאה וגם התבוננות והעלאת הקשרים על ההיסטוריה של אמנות מודרנית ועכשווית. נתעדכן על תערוכות בארץ ובעולם, נעלה ונביא תפישות ואופנות משתנות המשתקפות בשדה העכשווי. נבקר בתערוכות מקומיות. נקים במפגשים תיקייה משותפת, ארכיון כיתתי כקבוצה והתמקדות ביצירה האישית של הסטודנט, נתמודד ונבדוק דרכי פעולה תלייה, הצבה תוך קריאה משתנה ביחס לאופנים שונים של תצוגה ביחס למדיומים השונים הבאים לידי ביטוי אצל כל תלמיד, ניסיונות ובדיקות ביחס להצבה ותצוגה הקשורים לקנה מידה, מרחב, תאורה פורמט מדיום. נתעד בכיתה את התהליכים במצלמה ונציגם לדיון.

כמו כן, נתנסה בתרגיל של עשיית אמנות ללא "האמנות"; נחסיר לרגע את הקונטקסט הישיר המחובר לסטודיו ולביוגרפי ונתעלם בתרגיל מהמדיום הטבעי והמוכר של כל סטודנט, כל סטודנט יציג משהו "אמנותי אחר" הובי, תחביב (לדוגמא צייר ישיר, מייצבן יעשה מייצג ועוד) המבטא תשוקה ייצר בהתנסות חד פעמית ששונה מהפרקטיקה השגורה, שונה מהעשייה האמנותית של כל אמן בסטודיו. נתייחס להשפעות אמנותיות וכל סטודנט יחשוף ויישחק נקודות השראה והשפעה בתרבות. במפגשים כל שבוע ננסה לרכוש כלים המרחיבים את הפרקטיקה שהתפתחה אצל כל סטודנט ביחס ליצירתו העצמאית.

סמינר סטודיו

4 נ"ז, שנת

סמינר מעשי המתכנס מידי שבוע לדיון בעבודות המשתתפים בהקשר קבוצתי קולקטיבי-חברתי. הסטודנטים פועלים בקבוצות מלווים במנחים מסגל התוכנית. זוהי מסגרת רחבה שמטרתה לפתח ולגוון את אופני ההתייחסות והדיון בתהליכי העבודה האישית בסטודיו. משמע, לחשוב מעבר ומחוץ לסטודיו גרידא; לחשוב מחוץ לקופסא. מה קורה בין האישי למרחב הציבורי-חברתי. במרכז הסמינר דיון ביקורתי שוטף בתהליכי העבודה בסטודיו. הסטודנט מפתח בסמינר יכולות של התנסחות רהוטה ובטחון עצמי בשיחה על עבודותיו ועבודות סטודנטים אחרים. דגש מיוחד מושם על עידוד ובחינת התהליך האישי וההיגיון הפנימי שלו בהקשר הרחב של ההתרחשות האמנותית העכשווית. במהלך הסמינר יתקיימו מסגרות שונות של דיונים, תצוגות אישיות ו/או קבוצתיות ופעולות בחללי העבודה הציבוריים של התוכנית.

מפגשי סמינר סטודיו כיתתיים, מאפשרים הבחנה תהליכית בין שנה א' לשנה ב' בכל הנוגע לעשייה האמנותית והקשריה התיאורתיים, התרבותיים והחברתיים. הסמינר מבוסס על פיתוח מסגרות חשיבה ותרגומם לעשייה.

סמינר סטודיו א':

מנחים: שרון יערי, פרופ' יהודית ספורטס

סמינר סטודיו שנה א' מורכב משלושה מעגלי עבודה מרכזיים:

מעגל ראשון:

חדרים מקבילים . הוא מצע עבודה בו נדרש הסטודנט להציע שני חללי עבודה המייצגים את עבודתו בשני אופנים שונים. חלל אחד בו מציג היוצר את קפסולת מהות יצירתו הממחישה את יכולתו של היוצר לנסח את מודל ועקרונות עבודתו באמצעות: שיחה / הרצאה/ מיצג /או טקסט. המהלך מלווה במצגת ייעודית לעניין זה .

במקביל לחדר זה מתקיים חדר נוסף בו נחשפת הכיתה וקבוצת הדיון לעבודות מקור או למהלכי עבודה פיזיים בחלל עצמו. התנועה מהחלל בו מנסח הסטודנט את עבודתו מתוך פרספקטיבה רפלקטיבית של **דיבור על עבודתו** , משתנה לסוג ואופי שיחה שונה, בו עומד היוצר מול עבודתו

בחלל ומלווה את חווית המפגש של הצופה עם העבודה עצמה, בה נבחנית יכולת **דיבור האמן את עבודתו**.

מושם דגש גבוה על הבדל השיח בן שני חדרי הפעולה. מקבילותם של החדרים קשורה לצורך חשוב של פיתוח יכולת עבודה סימולטנית של תהליכי עבודה אינטרוברטים, שקטים ונטולי שיחה של כל יוצר בדרכו, לעומת תהליכי עבודה הפוכים המתגבשים רק מתוך מרחק רפלקטיבי. כל יוצר נחשף ל-24 מודלים שונים של פעולה מתוך קבוצת הכיתה תוך הנחייה וליווי מעמיק של מנחי הסמינר בהם נחשף קוד פעולה פנימי וייחודי לכל יוצר בקבוצה.

מעגל שני:

האורח. מהלך זה כולל את בחירתו והזמנתו של אורח קיים או מדומיין מכל תחום וזמן למרחב הכיתה, בו מפתח התלמיד שיחה אודות עבודתו תוך אירוח פרספקטיבה שונה באמצעותה מתרחשת למעשה הרחבת שדה לעבודתו שלו.

מעגל שלישי:

מעבדת סטודיו מורחבת. בשלב השלישי מתגבש שיתוף פעולה בן ארבע או חמישה יוצרים שכבר עברו את שלב הגשת החדר המקביל, לצורך הרחבת שדה של כל אחד מהם ולצורך העמדת פעולה חדשה בחלל שבבסיסה:

שאלה / סתירה / התנגדות/ השלמה/ פרימה / השלמה / או כל סוג של שיתוף פעולה בין עבודות האמנים הנוספים בקבוצה כחלק מעבודת סטודיו שעדין מתהווה **ומנסחת** עצמה.

במהלך זה מתגבש למעשה מצע עבודה חדש המעמיק את הקשר בין היוצרים ומייצר במה אליה זורמים תהליכי עבודה טריים, פתוחים באופן פגיע ונדיב וכזה בו מייצרת הקבוצה מעין הרחבה מושגית למהלכים קיימים דרך שיחה עם עבודתו של האחר.

זאת תוך הבנה ברורה שהפעולה או התוצאה אינם סופיים במכוון. אופי פעולה זה במהותו מאפשר זרימה, קלילות ואירוח של ספק, כערך הכרחי העומד בבסיסו של תהליך עבודה בריא.

בשלב זה מתנסה היוצר בתרגול עבודת הסטודיו שלו באופן שונה. זהו מצע שיחה רחב יותר המאפשר לתהליכי עבודה עדינים וחשופים של כל יוצר בקבוצת הלימוד להתפתח באופן בלתי צפוי. יצירת פורמט רחב ומוגן לצורך הבשלה עמוקה של מהלכי יצירה שאינם בשלים עדין לתצוגה סופית, אך חיוניים מאד לחשיפה ודין במסגרת הקבוצה.

בסוף שנת הלימודים הראשונה יציג כל סטודנט תערוכה מסכמת - **פרויקט סוף שנה א'** - של עבודותיו ויתקיים דיון עומק בנוכחות מנחי התכנית והסטודנטים.

כמו כן, יתקיים אירוע **הסטודיו הפתוח** שיאפשר הצצה לסטודיו ותהליכי העבודה כמו גם מפגש בלתי-אמצעי ושיחה עם קהלים שונים. אירוע זה הוא אירוע קבוצתי המושתת על שיתוף פעולה מלא ומשמעותי בן כל התלמידים אותו מובילים חברי הקבוצה בהנחיית מנחי הסמינר.

סמינר סטודיו ב':

מנחים: מיכל הלפמן, גלעד רטמן

סמינר סטודיו ב'1

האמנות הנה שותפה פעילה, משפיעה ומושפעת בהוצרותו של סדר היום החברתי תרבותי ובחינתו. בתוך כך, הפרקטיקה של האמן האינדיבידואלי מתקיימת בזיקה (מחייבת או שוללת) לסדר יום זה. סמינר סטודיו שנה ב' הינו מפגש בין אמנים, סטודנטים ומנחים, אשר יחד בודקים את יחסי הגומלין הללו.

בסמינר סטודיו ב'1 - באמצעות שורה של הרצאות פרונטליות שיעבירו מנחי הקורס, לצד תרגיל מעשי בקבוצות, יתמקד הסמינר בנושאים הבאים:

1 טקס- מהי הפונקציה שממלאת האמנות במרקם החברתי –תרבותי היום? האם, כפי שטוענת התיאורטיקנית דורוטהא וון הנטלמן Dorothea von Hantelmann או נמצאים בעיצומה של הגדרה מחדשת של פונקציה זו?

2 פורמט- נבחן מקרים עכשוויים והסטוריים בהם אומנים הובילו מהלכים אשר שינו פרדיגמות פעולה קיימות ועל ידי כך הרחיבו את מה שנתפס עד אז לגבולותיה של הפרקטיקה האמנותית.

3 חוזה- באיזה אופן מגדירה עבודת האמנות עצמה את מערכת היחסים בין האמן, הצופה והממסד

4 יחסי אוביקט סוביקט- כאמצעי לחשוב מחדש את מעמדה של התערוכה כיישות עצמאית החורגת מתפיסתנו המסורתית אותה כ"אוביקט" המתקיים עבור מבטו של הצופה.

סמינר סטודיו ב' 2 - סמסטר ב'

עם סיום סמינר סטודיו ב' 1 לאחר שנצברה שפה משותפת ולובנו מושגי מפתח כתשתית לדיון – יתמקד סמינר סטודיו ב' 2 בפרקטיקה האמנותית של הסטודנטים באופן פרטני ומתוך חשיבה על המסגרת הקבוצתית. ננסה לבדוק באופן מעשי את המשמעות והפוטנציאל של פעילות יחידנית וקבוצתית בהתמקדות על תערוכת הגמר של הסטודנטים. במהלך סמסטר ב' ננסה פורמטים של מישוב ודיון לפרוייקטים המתוכננים. נדון גם באפשרויות העומדות לרשותינו כקבוצה בתערוכת הגמר.

סדנאות רב תחומיות

סדנאות אלה מתמקדות בשאלות של יחסי התיאוריה והמעשה האמנותי; בתיאוריות של האמנות הפלסטית ובתחומים המקיפים אותה – כמו ספרות, כתיבה, ארכיטקטורה, קולנוע, פילוסופיה, כלכלה, חברה, סוציולוגיה, עיצוב, מחול, מוסיקה, סאונד והקשרי תצוגה – מתוך הדגשת הקשרים שונים של ההווה ביחס לאלה. במסגרת הסדנאות מוזמנים באופן שוטף מרצים אורחים לתוכנית למפגשים ופעילויות הכוללות: הרצאות, מפגשי אמן, פעולות אמנויות ותצוגה.

חלק מפעילות זו נעשה בשיתוף פעולה עם מחלקות ותוכניות אקדמיות באקדמיה ומחוצה לה. ההשתתפות בסדנאות מלווה במשימות שיוגדרו בעבור כל סדנה וסדנה.

סדנה רב תחומית 1 - עוטף סלמה

מנחה: פרופ' דור גז

2 נ"ז, שנתי

תכנית הקולקוויום של התואר השני באמנויות מתמקדת במקום ובמקומי ובתוך כך בוחנת את סביבת הסטודיו בה הסטודנטים פועלים מהיבטים מצטלבים. במסגרת זו מתקיימת סדנה שנתית בה ניפגשים הסטודנטים עם מרצים אורחים מדסציפלינות שונות: היסטוריה, ביקורת תרבות, גיאוגרפיה, פילוסופיה, חברה ועוד. במפגשים אלה ייחשפו הסטודנטים למגוון רחב של נקודות מבט ושפות-שיח בזיקה הדוקה להתנהלותם של שדות הייצור, התצוגה והביקורת של האמנות היום. בנוסף לאורחים אשר יוזמנו על-ידי התכנית ייעשה מאמץ להיענות ליזמות של משתתפי התכנית להזמנת אורחים נוספים. התכנית מעודדת ביקורים חוזרים ויצירת קשרים מתמשכים עם צוות של מרצים בינלאומיים ומקומיים.

הנוכחות בקורס היא חובה לשנים א'-ב' ובסופו תוגש עבודה מסכמת.

סדנה רב תחומית 2

ריכוז ותוכן: פרופ' דור גז

4 נ"ז, שנתי

במסגרת סדנה רב תחומית 2 מוזמנים לתכנית מרצים אורחים לקיים סדנאות נושאיות הכוללות: הרצאות, מפגשי אמן, רכישת מיומנויות, פעולות אמנויות ותצוגה. במהלך השנה מוצעים לסטודנטים מבחר של סדנאות בתחומי ענין שונים. כל סטודנט מחוייב להשתתף בסדנה אחת לכל הפחות. ההשתתפות בסדנאות מלווה במשימות שיוגדרו בעבור כל סדנה.

רשימת סדנאות:

• ראובן קופרמן – סדנת ציור ורישום - פרח הדבדבן אפר של מוות

הסדנה תתפרס על פני שלושה מפגשים אינטנסיביים שיכללו הרצאות, עבודה מעשית ומפגשים אישיים בסטודיו של כל אחת ואחד. המשתתפים יוכלו לעבוד בכל חומר שיבחרו (מומלץ עפרונות מכל סוג, צבעי מים וקולאג').

מפגש 1 - הרצאה על מושג BASARA בתרבות יפאנית, אחריה דיון ושיחת הכרות קצרה וביקורי סטודיו

מפגש 2 - עבודה מעשית משותפת

מפגש 3 - הרצאה על ציור אקלקטי, דיון ועבודה מעשית וסיכום

• **טל בן צבי – קריאה וכתובה מודרכת בנושאי אמנות ותרבות**

הסדנה תקנה מיומנויות בקריאה וכתובה של טקסטים אקדמיים בנושאי אמנות ותרבות. במהלך הסדנה נכיר את מבנה החיבור האקדמי, דרכים לאיסוף מקורות ולבניית מהלך טיעון המורכב מטענה מרכזית ומטענות תומכות. הסטודנטים ינתחו מאמרים אקדמיים ולאחר מכן יכתבו חיבור מחקרי משלהם. התלמידים ידונו בטיוטות לעבודה במסגרת סדנת כתיבה קבוצתית ויתנו משוב לעבודות חבריהן/ם. בסוף התרגיל יגישו התלמידים גרסה סופית לטקסט מסכם. מטרת הסדנה להקל על הכתיבה ולשכלל את יכולתם של הסטודנטים לכתוב טקסטים אקדמיים בנושאי אמנות ותרבות. בין הנושאים שיילמדו: ופיתוח קריאה ביקורתית; בניית טיעון משכנע; ניסוח תמציתי ובהיר; דיוק תוכני ולשוני; נימת הכתיבה; שימוש נכון במקורות הספרות; הקניית כלים לשימוש במאגרי ידע אקדמיים ובספרות משנית; ארגון, הבנייה והצגת חומר מחקרי (הצגת הבעיה, הצגת המתודה, הצגת העמדות הקיימות בין החוקרים בתחום, הצגת מהלך המחקר ומסקנותיו). הסדנה מיועדת לסטודנטים שיש להם נכונות לדיון פומבי, ולעיתים ביקורת, על כתיבתם.

• **איריס ריבקינד בן צור – צעדים ראשוניים לקראת תערוכה מוזיאלית – הגשות למענקי תמיכה ופיתוח מקצועי**

כאשר מתכננת לאמן תערוכה מוזיאלית, השאיפה היא שהמוזיאון יכסה את עלויות ההפקה - כך שהאמן יוכל להתרכז כהלכה לקראת הכנת התערוכה. אך מוזיאונים מתמודדים עם תקציבים נמוכים, ועל כן הם יכולים לממן באופן חלקי בלבד את העלויות של הפקת התערוכות המוצגות בהם. בשל כך נוצר מצב שבו הפער בין הרעיון ליצירה, עד למימוש הסופי, הוא עצום. אמנים רבים נתקלים במכשול זה כמעט בכל יצירה/פרויקט/תערוכה חדשה, ומכאן שעל האמן לחפש בעצמו מקורות תמיכה נוספים. הסדנה מיועדת לסטודנטים שמעוניינים להרחיב את הבנתם בתחום לקראת הפקת תערוכה מוזיאלית, וללמוד כיצד לגייס מקורות מימון נוספים: פנייה לקרנות וגופים התומכים באמנים ובתערוכות ופנייה לנותני חסות פרטיים ומסחריים.

• **אלה ליטביץ ויערה צח – מעבדה חומרית בתחנה מרכזית**

נצלול למעמקי התחנה המרכזית החדשה, מבנה סבוך, non-place הטומן בחובו מפגש עם עולמות שונים. נערוך סיור מודרך, נפגש עם בעלי מקצוע הפועלים במתחם, מקליעת שיער, דרך עיבוד עורות ועד ביקור סטודיו עם אמנים הפועלים במקום. נחשוב על התנועה, התרבויות והקשרים החברתיים שהמקום מכיל. נעתיק את הסטודיו למתחם התחנה, ונצא בעקבות החוויה והמפגשים לעבודה קבוצתית שתכלול מעבדה חומרית והתערבויות/ תצוגה במרחב עצמו.

• **דניאל מאיר - טביעת קול - סדנה באמנות הסאונד**

אמנות הסאונד היא תחום שבו הצליל משמש כמדיום. מדובר באמנות שהיא בין-תחומית מטבעה ומבוססת על ידע בתחומים רבים ומגוונים: החל מהאספקטים הפיזיקליים של הצליל, דרך סוגות של אמנות חזותית ועד לסוגיות שמעסיקות כיום את האמנות העכשווית. מטרת הסדנה היא לפתח את ההבנה המושגית והקונטקסטואלית של אמנות הסאונד, תוך שימת דגש על הקשרים שלה עם דיסציפלינות אחרות. הסדנה מיועדת לסטודנטים שמעוניינים להרחיב את הבנתם בתחום הסאונד כמדיום עצמאי וכנדבך מהותי בוידאו. הסדנה תתקיים במועדון לבונטין 7.

• **סדנה בינלאומית Institute of Investigative Living- AZ West , California**

סדנה בינלאומית בקליפורניה בהנחיית האמנית אנדראה זיטל בשיתוף עם בתי ספר לאמנות מארה"ב ואירופה (בכפוף לקול קורא וועדת קבלה).

מרצים אורחים - בארץ קבע

במהלך הלימודים ייפגשו הסטודנטים עם אמנים, מבקרים, תיאורטיקנים ואוצרים פעילים מישראל ומחו"ל. במפגשים אלה ייחשפו התלמידים למגוון רחב של נקודות מבט ושפות-שיח בזיקה הדוקה להתנהלותם של שדות הייצור, התצוגה והביקורת של האמנות היום. במסגרת ביקורים אלה יתקיימו סמינרים, הרצאות, סדנאות וביקורי סטודיו. ביקורי הסטודיו מאפשרים מפגש ודיון של כל סטודנט וסטודנט עם האורחים המבקרים בתכנית והמהווים חלק מהמהלך הלימודי של התכנית; בנוסף לאורחים אשר יוזמנו על-ידי התכנית ייעשה מאמץ להיענות ליזמות של משתתפי התכנית להזמנת אורחים נוספים. התכנית מעודדת ביקורים חוזרים ויצירת קשרים מתמשכים עם צוות של מרצים בינלאומיים ומקומיים.

מבואים

כחלק מהמפגשים עם מרצים אורחים יוזמת התכנית סדרת מפגשים עם אוצרים בינלאומיים תחת הכותרת "מבואים". הסדרה נערכת בשיתוף עם גלריה בית הגפן חיפה, ארגון ארטיס וארגון אוטסט. הסדרה מתמקדת בשאלות של זהות מקומית ואזורית דרך פרקטיקות ופעולות אוצרותיות שונות ודינאמיות. בנוסף להרצאות מקיימים האורחים ביקורי סטודיו עם הסטודנטים בתכנית ופוגשים אמנים פעילים בשדה.

פרויקט גמר

אוצרות: פרופ' דור גז

6 נ"ז, שנתי

בסוף הסמסטר הראשון של השנה השנייה נערכת הגשת אמצע במעמד ראש התכנית ופורום מרצים. במסגרת הגשה זו הסטודנט מציג את פרויקט הגמר עליו הוא עובד תוך התייחסות למרכיביו השונים. פרויקט הגמר כולל שלושה חלקים:

1- תצוגה של תערוכה הכוללת עבודות נבחרות.

2- עבודה כתובה המתייחסת לתהליכי עבודה, מקורות השראה והגדרה מושגית של הפרוייקט.

3- שיח אמן בו הסטודנט מנסח את המהלך הרעיוני מול קהל אוצרים מקצועי במהלך תקופה בה תערוכת הבוגרים עומדת.

תערוכות וחללי תצוגה

במהלך הלימודים יציג כל משתתף/סטודנט את עבודותיו מספר פעמים במסגרות שונות של התוכנית. תצוגות שיערך בהן דיון המלווה את עבודת הסטודנט במהלך התכנית, הגשות ותערוכות סוף שנה, וכן תצוגות רלוונטיות לנושאים הנידונים בתכנית. חלק מהדיונים פנימיים וחלק נחשף לקהל בתערוכות ו/או פלטפורמות.

שיתופי פעולה ופרויקטים בינלאומיים

כחלק מתכנית הלימודים יוזמת תכנית התואר השני באמנויות פרויקטים של שיתופי פעולה עם בתי ספר ומוסדות בינלאומיים, וכן מוזמנת להיות חלק בארועים וסמינרים בינלאומיים בארץ ובחו"ל. במהלך השנה יישלח לסטודנטים 'קול קורא' בהתאם לפרויקטים השונים.

פרוייקטים רב שנתיים

✓ **דנה עם אנדרה זיטל, קליפורניה – AZ West Institute of Investigative Living**

דנה בינלאומית במתחם של האמנית אנדרה זיטל A-Z West במדבר בדרום קליפורניה. סדנה/פרוייקט מחקר קבוצתי העוסק בבחינת גישות שונות לקונספט הבסיסי של צורת חיים או life practice; במהלך הסדנה מוזמנים המשתתפים לחוות התנהלות שהיא מעבר לחוויה היומיומית הנורמטיבית, זאת על מנת לבחון מחדש הנחות הרגלי לצריכה, ערכים ונורמות חברתיות משתתפי בסדנה משתתפים מבצלאל, אוניברסיטת קולומביה והאקדמיה בשטוקהולם. הסדנה בהנחייה האמנית והיוצרת אנדרה זיטל.

✓ **שיתוף פעולה עם האוניברסיטה לאמנויות בטוקיו Tokyo University of Arts**

ההתכנית משתפת פעולה עם האוניברסיטה לאמנויות בטוקיו בפרוייקטים שונים במסגרת Global Art Crossing Program ובמסגרת זו שלחה סטודנטים לסמינר מחקרי פיסולי ותערוכה במונסטר גרמניה וסמינר פיסול בטוקיו.

מבנה תכנית הלימודים המעשיים*

*תוכנית הקורסים המעשיים היא חובה וזהה עבור כלל הסטודנטים בתכנית בהתאמה לשנת הלימוד.

שנה א'

2 נ"ז	הנחיה אישית 1
4 נ"ז	קובייה לבנה
4 נ"ז	סמינר סטודיו א'
2 נ"ז	סדנה רב-תחומית 1 עוטף סלמה
4 נ"ז	סדנה רב תחומית 2
-	מרצים אורחים - בָּאָרְח קָבֵע
-	סטודיו עצמאי 1
4 נ"ז	פרויקט סוף שנה א'

סה"כ: 20 נ"ז

שנה ב'

2 נ"ז	הנחיה אישית 2
4 נ"ז	אינסטליישן - איך חושבים מיצב
2 נ"ז	סמינר סטודיו ב' 1
2 נ"ז	סמינר סטודיו ב' 2
2 נ"ז	סדנה רב תחומית 1 עוטף סלמה
4 נ"ז	סדנה רב תחומית 2
-	מרצים אורחים - בָּאָרְח קָבֵע
-	סטודיו עצמאי 2
6 נ"ז	פרויקט גמר

סה"כ: 22 נ"ז

בסיום התוכנית יוענק תואר מוסמך M.F.A.

לימודים עיוניים

הלימודים העיוניים כוללים קורסי חובה, קורסי בחירה, סמינרים והרצאות אורח וסדנאות. הלימודים מתקיימים בימי ראשון בבצלאל, קמפוס הר הצופים.

מבנה תכנית הלימודים העיוניים

שנה א'

1 קורס חובה – ביקורת – אמנות מקומית	2 נ"ז
2 קורסי בחירה	4 נ"ז
1 סמינר חובה שנה א'	2 נ"ז

סה"כ 8 נ"ז

שנה ב'

1 קורס חובה - ביקורת אמנות מקומית	2 נ"ז
2 קורסי בחירה	4 נ"ז
1 סמינר הנחיה אישית פרויקט גמר	4 נ"ז

סה"כ 10 נ"ז

רשימת הקורסים העיונים

סמטר א'

ביקורת: אמנות מקומית

השער למזרח: עיר הנמל כמרחב של שינוי והגירה: עכו, חיפה, יפו

ד"ר טל בן צבי

קורס חובה שנה א' ושנה ב'

2 ש"ס, 2 נ"ז

מטרת הקורס היא לבחון את ביקורת המרחב באמנות עכשווית, תוך התמקדות ביצירה אמנותית, תערוכות, בייאנלות ופרויקטים אוצרותיים מקומיים בערי נמל בישראל: עכו, חיפה, יפו. הקורס יעמוד על האופנים שבהם תערוכות ופרויקטים אלה מייצגים כתיבת היסטוריה אמנותית חדשה בתרבות החזותית בכלל ובאמנות עכשווית בפרט.

במהלך הקורס ייבחנו ייצוגים של עיר הנמל הים תיכונית הן כשער למזרח לבאים לנמל, והן כשער למרחב קוסמופוליטי שנפתח להשפעות מערביות. במסגרת כפילות זו יבחנו השפעות אמנותיות מרובות במרחב רב תרבותי שכלל חשיפה לתרבות מוסלמית, נוצרית ויהודית. מבעים שעסקו במסעות ונסיעות ביצירה של אמנים הלוך וחזור אל הערים המעורבות אחרי 1948. כן ייבחנו ייצוגי הסביבות הלימינאליות של הנמל והסביבה הימית לאור חוויות ההגירה דרך הים שהובילו להוויות של גלות ופליטות. נרטיבים של דינמיות, חוסר יציבות וסכנה בסביבות קו החוף וייצוגים אמנותיים העוסקים בחורבן, הרס ושינוי הסביבה הימית שעוברות ערים אלה. הגשת עבודה מסכמת בסוף הקורס בהיקף של 2,000 מילים.

יוצרים חוקרים יוצרים

ד"ר אהד זהבי

סמינר חובה שנה א'

2 ש"ס, 2 נ"ז

סמינר לתואר שני באמנויות, שתכליתו הסופית היא כתיבת עבודת מחקר קצרה בנושאים של אמנות עכשווית. מתוך קריאה משותפת בכמה מאמרי יסוד בביקורת האמנות נדבר בעד ונגד פרשנות של יצירות אמנות, נבחן את היחס בין יצירות אמנות לבין השדה התרבותי שבתוכן הן נוצרות, נברר עד כמה חשובה כוונת האמנית להערכת היצירה ונתהה על מידת החופש שיש למבקרים בתערוכת אמנות. משם נמשיך לכתיבת עבודות המחקר האישיות בנושאי אמנות קונקרטיים ואקטואליים, וכל זאת בהנחיה צמודה ורציפה. הגשת עבודה מסכמת בסוף הקורס בהיקף של 3,000 מילים.

סמינר מחקר עבודה מסכמת פרויקט גמר - הנחיה אישית

ד"ר רועי ברנד

סמינר חובה שנה ב'

4 נ"ז, שנתי

סמינר, שמטרתו להביא לכתיבת עבודה כתובה המתייחסת לתהליכי עבודה, מקורות השראה והגדרה מושגית של פרויקט הגמר ותערוכת הסיום. בסמסטר הראשון ניפגש כקבוצה למשך שעתיים ונדבר על מחקר ואמנות, על מתודות ביקורתיות ועל המפגש בין יצירה חומרית וויזואלית לכתיבה עיונית. נקרא מספר טקסטים שיהוו דוגמה לאפשרויות של מחקר אמנותי-עיוני ונתחיל לפתח נושאים כלליים ואישיים של המשתתפים. בסמסטר השני נעבור למפגשים אישיים של כארבעים דקות כמה פעמים במהלך הסמסטר. המטרה היא לפתח עבודת תיזה מוקטנת של שמונה עמודים שמבוססת על הפרויקט האמנותי של כל סטודנט וסטודנטים עם התאוריה, האמנים והתערוכות הרלוונטיות לו או לה. הגשת עבודה מסכמת בסוף הקורס בהיקף של 4,000 מילים.

צילום בין ארכיון, תיעוד ואקטיביזם

רועי בושי

קורס בחירה

2 ש"ס, 2 נ"ז

בשיעור זה נדון בצילום ביחס לשלוש פרדיגמות: הארכיון, צילום דוקומנטרי ואקטיביזם. ראשית נבחן את השימושים הדיסציפלינאריים בצילום כארכיון, ומולם לסקור המשגות תאורטיות ופרקטיות אחרות על הצילום בארכיון כ-counter archive, כניכוס או תביעה מחדש של דימויו. שנית, נציג היסטוריה קצרה של הצילום הדוקומנטרי, נדון בביקורת עליו ובניסיונות לחשוב אותו מחדש בעידן של שינויים טכנולוגיים וחוסר יציבות פוליטית. לבסוף, נתייחס לשימושים אקטיביסטיים בצילום במסגרת של ארגוני זכויות אדם, קולקטיבים וסוכנויות מחקר. נחשוב על צילום במסגרת "המפנה הפורנזי", כאובייקט, כסוכן, כהוכחה וכעדות.

חובות הקורס:

קריאת המאמרים לפני השיעורים והשתתפות בדיון הכיתתי. הגשת תגובה לשני מאמרים (באורך של עמוד ברווח כפול) או רפרט על אחד המאמרים. הגשת עבודה מסכמת בסוף הקורס בהיקף של 2,000 מילים.

על כל סטודנט/ית להשתתף ב-80% לפחות ממפגשי הקורס.

רפרט בכיתה/ תגובות למאמרים: 20%

נוכחות והשתתפות: 20%

עבודה מסכמת: 60%

מחווה, השראה ותחייה – תרבות חזותית בין מקור למקוריות

ד"ר נעמי מאיר-דן

קורס בחירה

2 ש"ס, 2 נ"ז

"פוסט אמת", "עובדות אלטרנטיביות" ו"חדשות מזויפות" – מושגים עדכניים שדומה ששום שיח פוליטי, חברתי או תרבותי אינו יכול שלא להידרש אליהם כיום. בהכללה, ניתן לומר שאנחנו חיים בעולם החומק מכל מחויבות לאמת ולעובדות (או לפחות לתשוקה לתהות על קנקן ולחפשו). ובאשר לזיוף? כל המרבה הרי זה משובח. ככל שהדבר נוגע ביצירה התרבותית (בין שזו יצירת אמנות במובן ה"טהור" של המלה ובין שאלו קליפ או כרזת פרסום), המושגים "מקור" ו"מקוריות" הפכו למושגים נזילים, לא חד-משמעיים ולעתים גם בלתי רלוונטיים.

הקורס יוקדש לעיון במתח המובנה בתרבות (החזותית) בין עבר להווה ובין מסורת לחידוש. יוצרים רבים מבינים את האפקטיביות הגלומה בפנייה ליצירות קיימות ובשימוש בהן כבמקור השראה. יש ודווקא הניכוס המודע והמוצהר (!) של מרכיבים כלשהם מ"המאגר" האינסופי של ה"קלאסיקות" וה"אייקונים" החשובים והמוכרים הוא שמאפשר העמדה של תוצר חדשני ושל מסר ייחודי, הנטועים בהוויית ה"כאן ועכשיו". המסר יכול להשתלב בשיח הקולקטיבי, כשם שהוא יכול להיות בעל אופי אישי לחלוטין.

במהלך הקורס נבחן את התופעה המורכבת לדורותיה ולגילומיה, כמו גם לפרקטיקות השונות שבהן נוקטים היוצרים בבואם לנכס מרכיב ממרכיבי היצירה החזותית של העבר. ננתח את המשותף והייחודי למונחים שונים, דוגמת מחווה, ציטוט ותחייה (או רנובציו, רנסנס, ניאו, קאמבק ורטרו), וגם השראה, פרודיה, סאטירה, פסטיש, חיקוי, העתקה וזיוף. נתהה באשר למקומה של המחיקה בתור אקט של התמודדות עם נטל ההיסטוריה והמחויבות לעובדות ולאירועים מכוננים. ננסה להבחין בין מחווה לניתוח המיתוס (ושחיטתה של "הפרה הקדושה"), בין "אימוץ" של יצירה בודדת (ככלל, "יצירת מופת") לבחירה במאפיינים כוללים המזוהים עם תרבות כזו או אחרת, בין תחייה להשראות, בין תופעות גורפות ("טרנדיות") למהלכים נקודתיים, בין ניאו לנוסטלגיה, בין השראה (חד כיוונית) ל"התכתבות" ובין מותר לאסור.

חובות הקורס:

נוכחות

קריאה שוטפת של טקסטים

הצגה קבוצתית של טקסט שנבחר בפני הכיתה

מבחן בסוף הקורס

מבוא לאמנות פלסטינית

פאדי עאסלה

קורס בחירה

2 ש"ס, 2 נ"ז

הקורס יציג נקודת מבט רטרוספקטיבית על האמנות הפלסטינית שקדמה ל-1948, וימשיך ויעסוק באמנות שנעשתה לאחר הקמת מדינת ישראל ועד ימינו. הסטודנטים יכירו את ההיסטוריה של האמנות הפלסטינית, סוגיה, ייצוגיה ותחנות המפנה שעצבו אותה. בנוסף לשיעורים התיאורטיים שילמדו בכיתה, ייערכו מספר סיורים גלויים שיכללו ביקור בתערוכות ומפגשים עם אמנים פלסטיניים שידברו על הפרקטיקה האמנותית שלהם. בסיום הקורס יתקיים מבחן בית.

אמנות והעיר הגדולה

רותם רוף

קורס בחירה

2 ש"ס, 2 נ"ז

מהי אמנות עירונית? במרכז הקורס עומדת חשיבה על היחסים ההדדיים שבין אמנות למושג העיר במבט היסטורי וגלובלי. בחינה של פרקטיקות של אמנות עכשווית בהקשר האורבני-פוליטי החל מתחילת המאה העשרים ועד לזמננו, תשמש לניתוח והבנת משמעותם העכשווית של שני המושגים הללו והצבעה על זרמים מרכזיים והתיאוריות העיקריות שעיצבו אותם. בקורס נסקור את האופנים בהם תיאוריה וביקורת, פרקטיקות של אמנים, פעילים חברתיים, קוקלטיבים, מוסדות וקובעי מדיניות עיצבו והשפיעו על יחסי הגומלין בין האמנויות לבין המרחב הציבורי ונתבונן בדוגמאות מרחבי העולם תוך הבנת הקשרים החברתיים, גאוגרפים ופוליטיים שלהם. נציג את המגמות המובילות באופן שבו הובן מקומה של אמנות בחלל האורבני - מאמנות מונומנטלית, אמנות חוצות ועד לתפיסות עכשוויות של אמנות בקהילה ואמנות השתתפותית, כשהחלל העירוני עצמו והצופה הופכים להיות חלק אינטגרלי ובלתי נפרד מהעבודה. הגשת עבודה מסכמת בסוף הקורס בהיקף של 2,000 מילים.

אמנות בקונטקסט (הקורס מתקיים בתל אביב)

נירת נלסון

קורס בחירה

2 ש"ס, 2 נ"ז

האמן הצרפתי דניאל בורן העמיד באחד מכתביו את יצירת האמנות אל מול פרוסת לחם: אם נמקם יצירת אמנות במאפייה, היא לא תשנה את הפונקציה של המקום ולעולם לא תהפוך לפרוסת לחם. לעומתה, אם נציג פרוסת לחם בחלל תצוגה היא עשויה להפוך ליצירת אמנות, לפחות למשך התערוכה. בקורס נתבונן ונדון במערכות יחסים סבוכות כמו אלה שבין יצירת אמנות לסביבת התצוגה (מוזיאון, גלריה, חלל אלטרנטיבי, מרחב ציבורי, מרחב פרטי), בין יצירת אמנות אחת לרעותה (שיקולי תצוגה, שיח בין יצירות האמנות המחלקות מרחב משותף), בין היצירה לתערוכה (לקונספט הכללי) ובין היצירה לטקסט שנכתב עליה (טקסט קיר, טקסט בקטלוג – פרשנות; עיתונות – ביקורת).

הקורס יתקיים בימי שישי בתל אביב ויכלול בעיקר סיורי גלריות, מוזיאונים וחללים אלטרנטיביים. כמו כן יתקיימו מספר מפגשים בבניין לימודי תואר שני של בצלאל, ברחוב הרצל, בתל אביב. הגשת עבודה מסכמת בסוף הקורס בהיקף של 2,000 מילים.